

Fővárosi Ítéltábla a Dr. Szakál Róbert Ügyvédi Iroda által képviselt ... felperesnek a Dr. Móryné Dr. Varga Márta Ügyvédi Iroda által képviselt ... alperes ellen kötbér megfizetése iránt indított perében a Fővárosi Törvényszék 2012. szeptember 20. napján meghozott 19.G.40.812/2011/14. számú ítélete ellen az alperes részéről 15. sorszám alatt előterjesztett fellebbezés folytán meghozta a következő

ítéletet:

A Fővárosi Ítéltábla az elsőfokú bíróság ítéletének nem fellebbezett részét nem érinti, fellebbezett rendelkezését megváltoztatja, és a keresetet elutasítja;

kötelezi a felperest, hogy tizenöt napon belül fizessen meg az alperesnek 730.000 (Hétszázharmincezer) forint +áfa első- és másodfokú együttes perköltséget.

A felperes illetékmentessége folytán le nem rótt kereseti illetéket és az alperes illetékfeljegyzési joga folytán le nem rótt jogorvoslati illetéket az állam viseli.

Az ítélet ellen fellebbezésnek nincs helye.

I n d o k o l á s

Az alperes mint vállalkozó „a Magyar Állam tulajdonában álló és az állami vagyonkörbe tartozó, 250.000.000 forintot el nem érő értékű ingatlanok értékbecslése, esetenként természeti és műemléki érték meghatározása, környezeti kár értékének meghatározása" tárgyában lefolytatott közbeszerzési eljárás nyerteseként 2008. július 7-én vállalkozási szerződést kötött a felperessel mint megrendelővel a közbeszerzési felhívásban közzétett felperesi ajánlatkérés tárgyát képező vagyonelemek forgalmi értékbecslésére a felperes eseti megrendelése alapján. A szerződés 1. pontja szerint a felperes eseti megrendelése alapján a szerződésben meghatározott feladatait az alperes a határidők pontos betartásával köteles teljesíteni. A 7. pont alvállalkozók bevonására kizárólag a felperes írásbeli hozzájárulásával jogosítja fel az alperest. A 11. pont szerint a szerződés teljesítése érdekében felperes az alperes rendelkezésére bocsátja a birtokában lévő minden olyan információt, amelyre alperesnek a szerződés teljesítése során szüksége van,

a feladat elvégzéséhez szükséges, a felperes birtokában nem lévő információkat az alperesnek magának kell beszereznie, ilyen információ minden olyan adat, tény, jelentés, tervezet, eredmény, ismeret, amely az értékelés szempontjából lényeges. A 2. és 4. pont értelmében alperes a szakértői jelentést az eseti megrendelések átvételétől számítva legkésőbb 20 napon belül köteles leszállítani 3 példányban, emellett számítógépes adathordozón, CD lemezen is a felperes rendelkezésére kell bocsátania; szerződésszerű teljesítésnek csak a szerződésben meghatározott tartalmi és formai feltételeknek megfelelő szakértői jelentés átadása minősül. A szerződés 6. pontja a vállalt határidő be nem tartása esetére minden késedelmes nap után az eseti megrendelés szerinti vállalkozói díj 3 %-ának megfelelő mértékű kötbérfizetési kötelezettséget ír elő az alperes részére, továbbá feljogosítja a felperest kötbérvisszatérítése vállalkozói díjba történő beszámítására.

A 16. pont szerint a vállalkozói díj nettó összege 10.000.000 forint alatti, valamint 10.000.000 és 25.000.000 forint közötti ingatlan esetén 35.000 forint, 25.000.000 és 250.000.000 forint közötti ingatlan esetén 40.000 forint.

A 14. pont azt is rögzíti, hogy a szerződésnek az ajánlattételi felhívás, a dokumentáció feltételei, illetőleg a végső ajánlat tartalma alapján meghatározott része csak akkor módosítható, ha a szerződéskötést követően beállott, a szerződéskötéskor előre nem látható ok következtében a szerződés valamelyik fél lényeges, jogos érdekét sérti.

A 15. pont szerint a szerződés határozott időre, az aláírásától számított 36 hónapra, 2011. június 5. napjáig jött létre, azt a felperes bármikor azonnali hatállyal, indoklás nélkül felmondhatja a Ptk.-ban foglalt szabályoknak megfelelően.

A 20. pont értelmében a felek kizárólag akkor mentesülnek a szerződésszegés következményei alól, ha bizonyítják, hogy a szerződésszegés a másik fél nem szerződésszerű teljesítésére vezethető vissza, vagy a teljesítés a másik fél érdekkörében, vagy mindkét fél érdekkörén kívül eső okból lehetetlenült. A 22. pontban a felek azt is vállalták, hogy esetleges jogvitáikat fokozott együttműködési kötelezettség mellett tárgyalásos úton próbálják rendezni; az ajánlattételi felhívás, a dokumentáció, a vállalkozó teljes beadott ajánlata és a tárgyalási jegyzőkönyv a szerződés elválaszthatatlan mellékletét képezi.

Az ajánlati felhívás és az ajánlati dokumentáció a szerződés szerinti mennyiséget 1100 darab 10.000.000 forintot el nem érő értékű ingatlan, 400 darab 10.000.000 forint és 25.000.000 forint közötti értékű ingatlan, valamint 150 darab 25.000.000 forint és 250.000 millió forint közötti értékű ingatlan értékbecslésében jelölte meg azzal, hogy a mennyiség a teljesítés során a tervezettől + 25 %-ban eltérhet (ajánlati dokumentáció 3. pontja). Az ajánlati felhívás és az ajánlati dokumentáció szerint a teljesítés helye Magyarország, az értékbecslési dokumentumokat az ajánlatkérő székhelyére kell benyújtani; az ajánlatkérő a szerződést határozott időtartamra, az aláírás napjától számított 36 hónapig terjedő időszakra és/vagy a tervezett mennyiség teljesítésének időtartamára köti meg; az ajánlatkérő által igényelt teljesítési határidő az eseti megrendeléstől számítva legfeljebb 20 naptári nap (ajánlati dokumentáció 4. pont).

Az ajánlati dokumentáció 15.2.1. pontja azt is rögzíti, az ajánlatkérő a megrendelések teljesítéséhez kizárólag a nála rendelkezésre álló dokumentumokat bocsátja rendelkezésre, így az értékbecslésekben kötelező mellékletként szereplő

tulajdoni lap másolatok (teljes másolat), illetve térképmásolatok beszerzéséről a vállalkozó köteles gondoskodni. Az ajánlati dokumentáció 15.2.2. pontja tartalmazza azt is, hogy az eseti megrendelésekre párhuzamosan, vagy egy eseti megrendelésben több ingatlanra, illetve egyéb értékelési feladatra vonatkozóan is sor kerülhet, így egy időben több helyszínen, párhuzamos munkavégzésre is fel kell készülni, ez azonban a vállalt teljesítési határidőt nem befolyásolhatja.

A felperes 2008. december 20. napján 1280 ingatlan értékbecslésére adott megrendelést az alperes részére.

Az alperes vezérigazgatója 2009. január 5-én kelt levelében utalva a fentiekre az értékbecslések teljesítésére vonatkozó ütemterv rendelkezésre bocsátását kérte a felperestől. Kérését azzal indokolta, hogy a közbeszerzési eljárás keretében 3 éves időtartam alatt volt 1650 értékbecslés tervezve, a felperes sem a pályázati kiírásban, sem a vállalkozási szerződésben nem tért ki külön arra, hogy egyidejűleg különösen nagy mennyiségű vagyoneértékelésre ad megbízást; a felperesi megbízás 1280 értékbecslés 20 napon belüli teljesítésére vonatkozik, azonban az ünnepekre tekintettel ezen időszak első 14 napjában a kapcsolattartókat nem lehetett elérni, valamint a bejárás nem volt biztosított.

A felperes szóban ígéretet tett a prioritási sorrend felállítására, erre azonban nem került sor.

A felperes a perbeli vállalkozási szerződés keretébe nem tartozó értékbecslési megbízásokat is adott az alperesnek.

Az alperes vezérigazgatója a 2009. február 9-én kelt „akadályközlés” tárgyú levelében a felperes által megrendelt 1285 darab ingatlan értékbecsléséhez a hiányzó térképmásolatok mielőbbi rendelkezésre bocsátását kérte a felperestől arra hivatkozással, hogy a korábbiaktól eltérően az alperes az értékbecslés elkészítéséhez csak az ingatlanok felénél kapott térképmásolatot, ezek nélkül az ingatlanok sok esetben a kapcsolattartók számára is beazonosíthatatlanok.

A felek 2009 márciusában jegyzőkönyvben rögzítették az akadályoztatással érintett ingatlanok jegyzékét.

A felperes 2010. augusztus 27-én írásban azonnali hatállyal indokolás nélkül felmondta a perbeli vállalkozási szerződést.

A felek 2010. szeptember 23-án és szeptember 29-én egyeztetést tartottak a perbeli vállalkozási szerződés alapján megrendelt értékbecslések teljesítése tárgyában; felperes 177.307.125 forint összegű kötbérigényt jelentett be, a számítása alapjául szolgáló tételes kimutatást is az alperes rendelkezésére bocsátva.

A felperes 2010. szeptember 30-án kelt levelében közölte az alperessel, hogy a melléklet analitika szerint 177.307.125 forint összegű követelése áll fenn, amely összeggel megterhelte az alperes folyószámláját.

A 2010. október 20. napjától végelszámolás alá került alperes végelszámolója 2010. október 28-án kelt levelében tájékoztatta a felperest, hogy nem tudja elismerni a kötbérigényét, egyúttal felszólította a perbeli vállalkozási szerződés alapján kiszámlázott vállalkozói díjtartozása megfizetésére.

A felperes 2010. december 11-én kelt levelében a perbeli vállalkozási szerződés alapján fennálló 164.454.125 forint kötbér és kamatai megfizetésére irányuló hitelezői követelést jelentett be az alperesi végelszámolónál arra is utalva, az

alperessel szembeni vállalkozói díjtartozása beszámítása után fennmaradó kötbérkövetelését érvényesíti.

Az alperes végelszámolója 2010. december 17-én kelt levelében közölte a felperessel, a bejelentett kötbérigényt vitatja, ezért azt a Ctv. 106. § (2) bekezdése szerint vitatott hitelezői igényként veszi nyilvántartásba.

A felperes 2011. január 24-én előterjesztett, a Ctv. 106. § (4) bekezdésére és a Ptk. 246. §-ára alapított keresetében az alperest 164.454.125 forint késedelmi kötbér és annak 2010. október 1-től a Ptk. 301. §-a szerinti késedelmi kamata megfizetésére és ezen követelés hitelezői igénykénti elismerésére kérte kötelezni. Egyebek mellett előadta, a pert megelőzően alperes sem a jogalap, sem az összecszerűség vonatkozásában nem vitatta a perbeli vállalkozási szerződés alapján kiadott megrendelések késedelmes teljesítése miatt érvényesített kötbérkövetelése megalapozottságát, sem a késedelem tényét, sem annak mértékét. A pert megelőzően kizárólag arra hivatkozott, hogy a szerződés alapján teljesített szolgáltatásai értékére tekintettel eltúlzott a kötbér mértéke. Az alperes ugyanakkor megalapozottan nem hivatkozhat a kötbér eltúlzott mértékére, mert a közbeszerzési eljárás során nem kifogásolta ezen szerződési kikötéseket, továbbá a szerződést a késedelmi kötbér mértéke és a szerződés szerinti teljesítési volumen ismeretében aláírta.

A felperes véleménye szerint a kereseti kérelem szerinti kötbérkövetelést megalapozó alperesi késedelem ténye a rendelkezésre álló okirati bizonyítékok alapján aggálytalanul megállapítható. A perben vitatott egyes tételek vonatkozásában az alperes kettő kivételével nem bizonyította azt, hogy az általa állított időpontban a perbeli vállalkozási szerződés 4. pontja szerint, az értébecslés papíralapon történő átadásával teljesített volna. A többi tétel vonatkozásában pedig a pert megelőző vitatás hiánya miatt a késedelem ténye és időtartama a Pp. 163. § (2) bekezdése alkalmazásával megállapítható.

A felperes továbbá hangsúlyozta, a kötbérfelelősség alóli kimentés körében az alperes nem bizonyította, hogy a szerződésszerű, határidőben történő teljesítés érdekében úgy járt el, ahogy az az adott helyzetben általában elvárható. Véltensége körében az alperes megalapozatlanul hivatkozik kimentési okként arra, hogy a szerződés nem tette lehetővé felperes számára a 2008. december 20-i megrendelések szerinti mennyiségben és ütemezéssel megrendelés kiadását. Az ajánlati felhívás, az ajánlati dokumentáció és a közbeszerzési eljárás eredményeképpen megkötött vállalkozási szerződés egyaránt csak az elvégzendő munka mennyiségéről és a szerződés időtartamáról rendelkezik, a teljesítés ütemezésére nézve ezek az okiratok még utalást sem tartalmaznak. A közbeszerzési eljárás során az alperes anélkül tette meg ajánlatát, hogy az értébecslés mennyiségére, ütemezésére vonatkozóan kérdése, észrevétele lett volna. Az ajánlati felhívásban és az ajánlati dokumentációban foglaltakra tekintettel az alperes a szerződésben azt vállalta, hogy annak időtartama alatt készen áll a felperes által kiadott megrendelések határidőben történő teljesítésére. A megrendelések ütemezésére vonatkozó szerződési rendelkezés hiányában az alperes kötbérfizetés terhe mellett annak kockázatát is vállalta, hogy a nagy mennyiségű megrendelés rövid időn belül nagy terhet ró rá. Ezt az értelmezést

támasztja alá a felperes véleménye szerint az ajánlati dokumentáció 4.2. pontja is, amely szerint a szerződés 36 hónapra és/vagy a tervezett mennyiség teljesítésének időtartamára kerül megkötésre. A felperes hangsúlyozta azt is, a szerződés teljesítésének időszaka alatt a felek között nem volt értelmezési vita, alperes csak utóbb tette vitássá az ütemezést, de nyilvánvalóan alaptalanul.

Alperes a 2008. december 20-i megrendelések szerinti mennyiség teljesítésének lehetetlenségére is megalapozatlanul hivatkozik, tekintettel arra, hogy a Ptk. 392. § (2) bekezdésében és 277. § (4) bekezdésében foglaltakból következően az alperesnek a megrendelés kiadását követően haladéktalanul értesítenie kellett volna felperest a határidőben történő teljesítést akadályozó körülményekről, ezt azonban elmulasztotta, így a Ptk. 4. §-a szerint saját felróható magatartására előnyök szerzése végett nem hivatkozhat.

A felperes véleménye szerint az sem eredményezheti az alperes kötbérfelelősség alóli mentesülését, hogy a rendelkezésére álló alvállalkozói kapacitás nem tette lehetővé ilyen mennyiségű munka határidőre történő befejezését. Az ajánlati felhívás és az ajánlati dokumentáció szerint ugyanis a teljesítendő feladat ismeretében az alperesnek kellett meghatároznia a teljesítéshez szükséges alvállalkozói kört.

Az alperes továbbá mentesülése körében a felperes által csatolandó dokumentumok hiányára sem hivatkozhat megalapozottan, mert az ajánlati dokumentáció egyértelműen rögzítette azt, hogy a térképmásolatok beszerzése az alperes feladata, továbbá a felperes által rendelkezésre nem bocsátott dokumentumokat is az alperesnek kell beszereznie.

Az alperes által felhozott kimentési okokkal összefüggésben a felperes hangsúlyozta, az előrelátás és a nem megfelelő szervezés hiánya miatt mutatkozó nehézségek nem alkalmasak az elvárható magatartás bizonyítására, nem mentesítenek a kötbérfelelősség alól.

A felperes véleménye szerint továbbá a Pp. 121/A. §-a szerinti egyeztetés elmulasztására, mint pergátló kifogásra való alperesi hivatkozás is téves, mert a perindítás időpontjában nem hatályos jogszabályi rendelkezésen alapul, továbbá a pert megelőzően a felek között volt egyeztetés, amit a végelszámolónak tett hitelezői bejelentés és a végelszámoló arra adott válaszevele bizonyít.

A per tartama alatt az alperes 2011. április 18. napjától felszámolás alá került. A perben érvényesített követelését felperes a felszámolási eljárásban határidőn belül bejelentette, azt a felszámoló vitatott követelésként vette nyilvántartásba.

Az alperes ellenkérelmében a kereset elutasítását kérte. Elsősorban arra hivatkozott, hogy a Pp. 121/A. §-a szerinti kötelező per előtti egyeztetést a felperes elmulasztotta, ezért a kereset előterjesztése nem szabályszerű, így az érdemi elbírálásra nem alkalmas.

A per érdemére nézve előadta, a felperes a késedelmi kötbérkövetelését a 2008. december 20-i értébecslési megbízások késedelmes teljesítésére alapítja, ugyanakkor a megbízások késedelmes teljesítéséért a Ptk. 246. §-a alapján alperest nem terheli kötbérfelelősség, mert a késedelmet kizárólag a felperes szerződésszegő magatartása okozta. A felperesi szerződésszegés körében az

alperes arra hivatkozott, hogy 2008. december 20-án felperes 20 napos határidővel olyan mennyiségű értébecslés elkészítésére adott megbízást, amire a vállalkozási szerződés alapján nem lett volna lehetősége. Az ajánlati dokumentáció és az annak alapján megkötött szerződés szerint ugyanis alperesnek 3 év alatt kellett összesen 1650 ingatlan értébecslését elkészítenie az eseti megrendelések kiadásától számított 20 napon belül, amely kötelezettsége a szerződésben rögzített 25 %-os többletmegrendelés lehetőségére is figyelemmel a 3 év alatt összesen legfeljebb 2060 értébecslésre terjedt ki. A 2008. december 20-i, 1280 ingatlan 20 napon belüli értébecslésére irányuló felperesi megrendelés a szerződésben 3 évre előírányzott mennyiség 70 %-ának felel meg, így nyilvánvalóan ellentétes az ajánlati felhívásban és a vállalkozási szerződésben foglaltakkal.

A felperes azon túl, hogy a 2008. december 20-i megrendelés kiadásával megsértette a szerződés megrendelések számára és ütemezésére vonatkozó rendelkezéseit, a Ptk. 277. § (4) bekezdése alapján a szerződés teljesítése körébe rá háruló együttműködési kötelezettségének sem tett eleget, mert annak ellenére, hogy az alperes 2009. január 5-i levelében haladéktalanul értesítette felperest a rövid teljesítési határidővel kiadott megrendelések teljesítésének akadályairól és kérte fontossági sorrend felállítását, kérésének a felperes nem tett eleget, a fontossági ütemtervet többszöri egyeztetés után sem bocsátotta rendelkezésére. A 2008. december 20-i felperesi megrendelések teljesítése a szerződésben meghatározott 20 napos határidőn belül egyébként is nyilvánvalóan lehetetlen volt az alperes számára, aki az ajánlati dokumentáció alapján a szerződésszerű teljesítés érdekében szükséges alvállalkozó létszám meghatározásakor a szerződésben 3 évre előírányzott értébecslések mennyiségét alapul véve évi 550, illetve negyedévenként 110 értébecslés elvégzésével számolhatott megalapozottan. A késedelem ezért sem róható az alperes terhére.

A kötbérfelelősségét kizáró felperesi szerződésszegésként hivatkozott az alperes továbbá arra is, hogy a munka elvégzéséhez szükséges dokumentációkat a felperes gyakran nem bocsátotta rendelkezésére, valamint az ajánlati dokumentációban 3 évre előírányzott, összesen 2062 értébecslési megbízáson felül a felperes további 1015 értébecslési megbízást is adott, esetenként soronkívülség elrendelésével, ugyanakkor fizetési kötelezettségének nem tett maradéktalanul eleget.

A felperesi kötbérigény egészének jogalapját vitatva az alperes a per során utóbb arra is hivatkozott, hogy felperes nem bizonyította azt, hogy kötbérkövetelése a perbeli vállalkozási szerződés szerinti 2062 értébecslés körébe tartozó megrendelésekből ered.

A per tárgyát képező megrendelések közül 16 esetben egyedileg is vitatta a kereseti előadások megalapozottságát, arra hivatkozással, a késedelmet az adatszolgáltatási kötelezettség elmulasztása, illetve információ hiány, dokumentáció hiány, a bejutási, illetve a kapcsolatfelvételi nehézségek okozták.

Az alperes védekezése szerint továbbá a 3 % mértékű késedelmi kötbér eltúlzott.

Az elsőfokú bíróság 2012. szeptember 20-án meghozott 19.G.40.812/2011/14. számú ítéletével az alperest 162.615.307 forint és 2010. október 1. napjától számított kamatai felperes részére történő megfizetésére, és ezen felperesi

követelés hitelezői igénykénti azonnali hatályú elismerésére kötelezte, kötelezte továbbá az alperest, hogy fizessen meg a felperesnek 15 napon belül 800.000 forint perköltséget; ezt meghaladóan a keresetet elutasította. Az elsőfokú bíróság mindenképp az alperes pergátló kifogását vizsgálva kifejtette, a Pp. keresetlevél benyújtásakor hatályos rendelkezései alapján felperest a perindítást megelőzően nem terhelte az alperes által állított egyeztetési kötelezettség, ezért tévesen hivatkozik az alperes annak elmulasztására.

A továbbiakban a kereset érdemi vizsgálata körében az elsőfokú bíróság tényként állapította meg, hogy a felek között a közbeszerzési eljárás keretében létrejött vállalkozási szerződésben az alperes azt vállalta, hogy 3 év alatt az ajánlati felhívásban meghatározott mennyiségű értékbecslést a szerződésben és az annak elválaszthatatlan mellékletét képező dokumentációban foglalt feltételekkel elkészíti és átadja a felperesnek; a felperes 2008. december 20-án 1280 ingatlan értékbecslésére adott eseti megbízást az alperesnek. Az elsőfokú bíróság a Ptk. 220. § (1) bekezdésében, valamint 246. és 247. §-ában foglaltakra utalva azt vizsgálta, hogy az alperes által a felperesi kötbérigény egészének megalapozatlansága körében felhozott kimentési okok fennállnak-e, megállapítható-e, hogy a felperesi kötbérigény alapjául szolgáló teljesítési késedelmet nem az alperes, hanem kizárólag a felperes szerződésszegő magatartása okozta. Az elsőfokú bíróság az ajánlati felhívásban, az ajánlati dokumentációban és a perbeli vállalkozási szerződésben foglaltakra utalva kifejtette, az ajánlati felhívásban meghatározott tervezett mennyiség tekintetében a 3 éves időtartamra nézve ütemezést vagy a megrendelési mennyiség meghatározását az okiratok egyike sem tartalmaz, ezzel szemben kifejezetten rögzítésre került az, hogy a felperes azonos időszakban több megrendelést is adhat az alperesnek. Erre tekintettel az elsőfokú bíróság megalapozatlannak találta azt az alperesi védekezést, hogy a felperes a 2008. október 20-i megrendelések kiadásakor megsértette az ütemezésre vonatkozó szerződési rendelkezéseket.

Az elsőfokú bíróság álláspontja szerint önmagában a nagy mennyiségű megrendelések kiadása a felperes Ptk. 277. § (4) bekezdése szerinti együttműködési kötelezettsége megsértésének a megállapítására nem szolgálhat alapul, az alperesi védekezés ezért e körben sem vezetett eredményre. Az alperes felhívás ellenére sem bizonyította, hogy a tőle elvárható módon megkísérelte a szerződésszerű teljesítést, a 2008. decemberében megrendelt értékbecsléseket folyamatosan, a határidő betartására törekedve elkészítette. Ezért késedelme kimentésére a megrendelések nagy száma és a prioritási sorrend felállításának elmulasztására való általános hivatkozás nem alkalmas, különös tekintettel arra is, hogy a 380 eseti megbízásból eredő felperesi kötbérigénnyel összefüggésben az alperes mindössze 16 esetben tette vitássá a felperes késedelemre vonatkozó tényelődásait, ugyanakkor a nem vitatott esetekre nézve még csak tényelődást sem tett arra vonatkozóan, hogy mi okozta a felperesi kimutatás szerinti legalább fél éves, esetenként egy éves, illetve másfél évet is meghaladó késedelmet.

Mindezekre tekintettel az elsőfokú bíróság a felperes kötbérkövetelését az alperes által tételesen nem vitatott megrendelések tekintetében, továbbá az alperes által vitatott tételek közül a felperes által csatolt okirati bizonyítékok alapján két esetben megalapozottnak találta, mindösszesen 162.615.307 forint összegben.

Az alperes által tételesen vitatott további 14 esetben az elsőfokú bíróság arra az álláspontra helyezkedett, hogy a felperes nem tett eleget bizonyítási kötelezettségének, e részében ezért a keresetet megalapozatlannak találta. A kötbér mérséklésének feltételei az elsőfokú bíróság álláspontja szerint azért nem álltak fenn, mert a felek szerződéses szabadságukkal élve szabadon határozhatták meg a kötbér mértékét. A késedelmi kamatfizetés kezdő időpontját a kötbérigény bejelentését tartalmazó felperesi levél közlését követő naptól állapította meg.

Az ítélettel szemben az alperes terjesztett elő fellebbezést, amelyben annak tartalma szerint a keresetnek helyt adó rendelkezésének megváltoztatását, a kereset teljes elutasítását kérte. Arra hivatkozott, hogy az elsőfokú bíróság a tényállást helytállóan állapította meg, az abból levont jogi következtetése azonban téves.

A késedelemért a Ptk. 246. §-a alapján nem terheli kötbérfelelősség, tekintettel arra, hogy a perben rendelkezésre álló adatokból aggálytalanul megállapítható, hogy a késedelem nem neki felróható okból következett be, annak kizárólagos oka a felperes szerződésszegő magatartása, amint azt az elsőfokú eljárásban már részletesen kifejtette.

Hangsúlyozta, hogy a felperes 380 megrendelés késedelmes teljesítésére alapítva érvényesít késedelmi kötbérigényt a perben, ugyanakkor a rendelkezésre álló adatokból megállapíthatóan a perbeli vállalkozási szerződés részét képező ajánlati dokumentációban előírányzott 1650 megrendelés helyett a felperes összesen 3077 ingatlan értékbecslésére adott megrendelést az alperesnek. Az alperes álláspontja szerint mindebből az következik, hogy alperes a szerződésben előírányzott 1650 darab értékbecslésre irányuló megrendelést szerződésszerűen, határidőben teljesítette, a per tárgyát képező 380 darab megrendelés a szerződésben meghatározott mennyiségen túli megrendelésnek minősül, amelyekre azonban a perbeli vállalkozási szerződés szerinti kötbérkikötés nem irányadó, a felperesi kötbérigény ezért is megalapozatlan.

Véleménye szerint mindezekre tekintettel nincs jelentősége annak, hogy az egyes esetekre nézve jelentett-e be konkrét kimentési okokat vagy sem. Az elsőfokú bíróságnak nem azt kellett volna vizsgálnia, hogy a valóban késve elvégzett 380 megrendelés vonatkozásában az alperes javára megállapítható-e kimentési ok, hanem azt, hogy a felperes a perbeli kötbér követelését a felek közötti vállalkozási szerződésben meghatározott mennyiséget meghaladó megrendelések késedelmes teljesítésére alapítva terjesztette elő, ezért keresete megalapozatlan.

A Fővárosi Ítéltábla az elsőfokú bíróság ítéletét a fellebbezés és a fellebbezési ellenkérelem korlátai között bírálta felül a Pp. 253. § (3) bekezdése alapján, és a fellebbezést az alábbiak szerint megalapozottnak találta.

Az elsőfokú bíróság a tényállást helyesen állapította meg, azonban abból téves jogi következtetést vont le, amikor a felperes késedelmi kötbérigényét túlnyomó részt megalapozottnak találta.

A Pp. 239. §-a szerint a másodfokú eljárásban is irányadó Pp. 206. § (1) bekezdése alapján a másodfokú bíróságot is megilleti az a jog, hogy a bizonyítékokat a maguk összességében értékelje és az ügyet meggyőződése szerint bírálja el, amennyiben a bizonyítékok egybevetése és összességükben való értékelése során azt állapítja meg, hogy az elsőfokú bíróság okszerűtlen, logikai ellentmondást tartalmazó következtetésre jutott.

Az alperes a pert megelőzően kizárólag a per tárgyát képező felperesi késedelmi kötbérkövetelés mértékét, annak túlzott voltát kifogásolta, perbeli védekezésében pedig a kötbérfelelősség alóli mentesülését eredményező kimentési okként arra hivatkozott, a késedelem olyan okból következett be, amelyért nem felelős, a késedelmet a felperes szerződésszegő magatartása okozta.

Az elsőfokú eljárás során az alperes nem tette vitássá azt, hogy a felperes késedelmi kötbérigénye alapjául megjelölt 380 értékbecslés megrendelésére a közbeszerzési eljárás keretében 2008. július 7-én megkötött vállalkozási szerződés keretében tartozóan került sor, továbbá az sem, hogy - néhány kivételtől eltekintve - e megrendeléseket késedelmesen teljesítette. Ugyanakkor az alperes azt állította, a felperes szerződésszegő magatartást tanúsított, amikor a vállalkozási szerződésben annak 3 éves időtartamára előírányzott 1650 értékbecslés 77 %-át (illetve 25 %-os többletrendelés lehetőségére figyelemmel számításba vehető 2060 értékbecslés 62 %-át) 2008. december 20-án egyszerre rendelte meg annak ellenére, hogy ismerte a szerződés teljesítése érdekében az alperes rendelkezésére álló kapacitást, így tisztában volt azzal, hogy egyszerre ilyen volumenű értékbecslés elkészítése az alperest lehetetlen feladat elé állítja, mindezek mellett a felperes a vállalkozási szerződés keretében tartozó megrendeléseken felül további, több mint 1000 értékbecslés elkészítésére is megbízást adott az alperesnek.

Az alperes csak a fellebbezésében hivatkozott arra, hogy a vállalkozási szerződésben meghatározott mennyiségű értékbecslést szerződészerűen, határidőben elkészítette, a perbeli kötbérkövetelés alapját képező 380 megrendelés a vállalkozási szerződésben meghatározott mennyiségen kívül eső olyan megrendelésnek minősül, amelyek nem tartoznak a szerződés hatálya alá, a vállalkozási szerződés rendelkezéseire alapított késedelmi kötbérigény ezért megalapozatlan. A fellebbezésben felhozott ezen új alperesi tényállítás figyelembevételére azonban a Pp. 235. § (1) bekezdésében foglaltak szerint a másodfokú eljárásban már nincs lehetőség, ezért a Fővárosi Ítéltábla mellőzte ezen tényállítás érdemi vizsgálatát.

Az elsőfokú bíróság az alperes által a kimentés körében „általánosságban” előadottakat azért nem találta alkalmasnak az alperes vétlenségének bizonyítására, mert sem a perbeli vállalkozási szerződés, sem az annak részét képező pályázati anyag nem tartalmaz rendelkezést a szerződésben meghatározott számú értékbecslés 3 éves időtartamon belüli ütemezéséről, ugyanakkor kifejezetten lehetőséget biztosít a felperes számára arra, hogy egyidejűleg, párhuzamosan több megrendelést is adjon az alperesnek, így az elsőfokú bíróság álláspontja szerint a felperes nem követett el szerződésszegést, amikor 2008. december 20-án

egyszerre nagyobb mennyiségű értékbecslésre adott megbízást az alperesnek, és ezen felperesi magatartás a Ptk. 277. § (4) bekezdése szerinti együttműködési kötelezettség megsértéseként sem értékelhető.

Ezzel szemben a Fővárosi Ítéltábla álláspontja a következő.

A Ptk. 246. §-ának (1) bekezdése szerint a kötelezett meghatározott pénzösszeg fizetésére kötelezheti magát arra az esetre, ha olyan okból, amelyért felelős, nem, vagy nem szerződésszerűen teljesít (kötbér). E rendelkezésből következően a kötbérfizetési kötelezettség fennálltához a kötbérikötéssel biztosított szerződésszegés ténye mellett az is szükséges, hogy a szerződésszegés olyan okból következzen be, amelyért a kötelezett felelős. A bírói gyakorlat szerint késedelmi kötbérikötés esetén a késedelem ténye önmagában megalapozza a kötbérfizetési kötelezettséget, a kötelezett azonban kimentheti magát a kötbér megfizetése alól, amennyiben bizonyítja, hogy a késedelemért nem felelős, az nem neki felróható okból következett be, a szerződésszerű teljesítés érdekében úgy járt el, ahogy az az adott helyzetben általában elvárható. A késedelmi kötbérfizetési kötelezettség alóli mentesüléshez vezet továbbá a jogosult Ptk. 303. § (3) bekezdése szerinti késedelme is.

A Ptk. 302. § b) pontja szerint a jogosult késedelembé esik akkor is, ha elmulasztja azokat az intézkedéseket vagy nyilatkozatokat, amelyek szükségesek ahhoz, hogy a kötelezett megfelelően teljesíteni tudjon. A Ptk. 303. (2) bekezdése szerint a jogosult késedelme a kötelezett egyidejű késedelmét kizárja.

A Ptk. 4. § (1) bekezdése alapelvi szintű követelményként, a polgári jogi jogviszonyokban külön jogszabályi vagy szerződéses rendelkezés hiányában is irányadó magatartási szabályként, elvárhatósági mérceként írja elő a jóhiszeműség és tisztesség követelményét, valamint a kölcsönös együttműködés kötelezettségét. A szerződéses jogviszonyokban ezen általános elvárhatósági követelmény bármelyik szerződő fél részéről történő megsértése önmagában, valamely konkrét, kifejezett szerződéses rendelkezés megszegése hiányában is olyan szerződésszegésnek minősül, amely kizárja a jóhiszeműség és tisztesség követelményének, valamint a kölcsönös együttműködési kötelezettségének eleget tevő másik szerződő fél szerződésszegésért való felelősségét.

A Ptk. 277. § (4) bekezdése a szerződés teljesítése során kifejezetten együttműködési kötelezettséget ír elő a felek számára.

A Ptk. 207. § (1) bekezdése szerint a szerződési nyilatkozatot vita esetén úgy kell értelmezni, ahogyan azt a másik félnek a nyilatkozó feltehető akaratára és az eset összes körülményeire tekintettel a szavak általánosan elfogadott jelentése szerint értenie kellett.

A perbeli esetben a 2008. július 7-én megkötött vállalkozási szerződésben az alperes 3 éves időtartam alatt 1650 ingatlan értékbecslésének a felperes eseti megrendelése alapján történő elkészítésére vállalt kötelezettséget a

megrendelések átvételétől számított 20 napos határidőn belül azzal, hogy a teljesítés során a mennyiség 25 %-ban eltérhet a tervezettől. Vagyis a szerződés alapján az alperes kötelezettség vállalása 3 év alatt maximum 2062 ingatlan értékbecslésének elkészítésére terjedt ki.

Kétségtelen, hogy a szerződés a munkák 3 éven belüli ütemezésére nézve nem rendelkezik, ugyanakkor az eseti megrendelések párhuzamos kiadására is lehetőséget biztosít azzal, hogy ez nem befolyásolhatja a teljesítési határidőt és erre az alperesnek fel kell készülnie. Az sem kétséges, hogy a szerződés a tervezett mennyiség 36 hónapon belüli (ezen időszak lejárta előtti) teljesítését eredményező megrendelések kiadására is feljogosítja a felperest.

A Fővárosi Ítéltábla álláspontja szerint ugyanakkor ezen szerződéses rendelkezések Ptk. 207. § (1) bekezdése szerinti értelmezése mellett az alperesnek nem kellett reálisan számolnia azzal, hogy a szerződésben három évre keretjelleggel meghatározott mennyiségű értékbecslés túlnyomó részének az elvégzésére a felperes egyidejűleg ad megbízást a szerződés szerinti 20 napos határidővel, és így alperesnek a szerződés tárgyát képező feladat teljesítéséhez szükséges kapacitásait (személyi és tárgyi feltételeit) úgy kell kialakítania, hogy a szerződésben meghatározott 20 napos határidőn belül egyidejűleg a szerződés tárgyát képező értékbecslések túlnyomó részét képes legyen elvégezni. Mindebből az következik, hogy a 2008. december 20-i nagy volumenű, a perbeli vállalkozási szerződés tárgyát képező értékbecslések többségének egyidejű elvégzésére irányuló felperesi megrendelés kiadására nem a szerződés rendelkezésének megfelelően került sor. A megrendelés kiadásával ezért a felperes megsértette a Ptk. 4. § (1) bekezdése szerinti jóhiszeműség és tisztesség követelményét, valamint a kölcsönös együttműködési kötelezettségét, a megrendelés továbbá a Ptk. 277. § (4) bekezdése szerinti együttműködési kötelezettség megsértését is jelenti. Ily módon a 2008. december 20-i megrendelések kiadásával a felperes szerződésszegést követett el.

A perben nem volt vitás, hogy az alperes 2009. január 5-én kelt levelében tájékoztatta a felperest a 2008 decemberében - a fentiek szerint szerződésszegő módon - kiadott megrendelés 20 napon belüli teljesítésének akadályairól, és ütemterv rendelkezésére bocsátását kérte, amire a felperes ígéretet is tett, azonban végül az alperes kérésének nem tett eleget.

A Fővárosi Ítéltábla álláspontja szerint a 2009. január 5-i levélben foglalt alperesi akadályközlés a Ptk. 392. § (2) bekezdése szerinti tájékoztatási kötelezettség teljesítésének minősül, egyúttal a Ptk. 277. § (4) bekezdése szerinti együttműködési kötelezettség teljesítését is jelenti az alperes részéről. Ezzel szemben a felperes azzal, hogy az alperesi akadályközlést követően az alperes szerződésszerű teljesítésének elősegítése érdekében - ígérete ellenére - nem bocsátotta alperes rendelkezésére a teljesítési ütemtervet (prioritási sorrendet) azon túl, hogy a Ptk. 4. § (1) bekezdésében, valamint 277. § (4) bekezdésébe foglaltakba ütközően járt el, továbbá a perbeli vállalkozási szerződés 22. pontjában a szerződésből eredő vitás

kérdések rendezése körében előírt fokozott együttműködési kötelezettségének sem tett eleget, egyúttal a Ptk. 302. § b) pontja szerinti olyan jogosulti késedelembe esett, ami az alperes egyidejű késedelmét kizárja, és ily módon az alperes mentesülését eredményezi a késedelmi kötbérfizetési kötelezettség alól.

A kifejtettekre tekintettel a Fővárosi Ítéltábla az elsőfokú bíróság ítéletének nem fellebbezett részét nem érintette, fellebbezett rendelkezéseit a Pp. 253. § (2) bekezdése alapján megváltoztatta és a keresetet elutasította.

Az eredményes alperesi fellebbezés folytán a felperes peresztes lett, ezért a Fővárosi Ítéltábla a Pp. 78. § (1) bekezdése alapján a felperest kötelezte az alperes 32/2003. (VIII. 22.) IM rendelet 3. § (2), (5) és (6) bekezdése alkalmazásával, a kifejtett ügyvédi tevékenység mennyiségére tekintettel mérsékelt összegben megállapított ügyvédi munkadíjból álló első- és másodfokú együttes perköltsége megfizetésére, míg a le nem rótt kereseti illeték, valamint jogorvoslati illeték viseléséről a peresztes felperes Itv. 5. § (1) bekezdése szerinti illetékmentességére figyelemmel a 6/1986. (VI. 26.) IM rendelet 14. §-a alapján rendelkezett.

Budapest, 2013. szeptember 17.

. Tibold Ágnes sk.
a tanács elnöke

Dr. Felker László sk.
előadó bíró

. Benedek Szabolcs sk.
bíró